

Megjelen

minden vasárnap.

Előfizetési ára egy évre

6 frt, fél évre 3 frt,

három hónapra 1 frt, 80 kr.

Szerkesztő és ki-

adóhivatal a czeg-

ledutczai 3. számú Kaffka-

házban.

HORTOBÁGY.

Hirdetési díj:

Négyhasábos petit sorért

egyszeri hirdetésnél 5 kr,

háromszorinál 4 kr, több-

szörinél vagy nagy tér-

jedelmű hirdetésnél ér-

leszmítás.

Egyes szám ára

15 kr.

KÖZHASZNU ÉS MULATTATÓ TARTALMU HETILAP.

Debreczen. 1863. Julius 2.

Tisztelt szerkesztő ur!

Csak e napokban sikerült látnom azon tervet, mely a tiszaszabályozási főmérnökség által évekként elzárult készített és mely lejtmerési pontos adatok alapján bizonyossá teszi, hogy lehet a tiszából Dob vagy Lök körül oly csatornát kivezetni, mely a hortobágy medrének az újvárosi-debreczeni- és nádudvari határokon leendő felhasználása mellett a berettyó és körös sűrűreteinek vízszervezetét Kunszentmárton környékén a körösbe bocsátván, folyton folyó és hajózható vízi utat alkotson.

Sőt műtani lejtmerések alapján az is bizonyos, miszerint, akar a fent kijelölt, akar azzal párhuzamosan lentebb vagy fentebb a tiszából kivezetendő csatorna oly módon is létesíthető, hogy az a tiszának legalacsonyabb vízállására legyen rendezve s a csatornának feleke mégis mindenütt oly magassan tartva, hogy a két oldalt elterülő sík területek, abból tetszés szerinti időben is vízmennyiséggel megöntözhetőek legyenek.

Azon cikkeimet tehát, melyeket a „Hortobágy“ folyó évi 4. 5. 6. 7. számaiban megkezdtem s melyeket az adatok hiánya miatt félbehagyni kénytelen valék, most már folytathatom.

Folytatom pedig ama fentebbi kijelentéssel, hogy mértő pontos vizsgálatok és lejtmerések alapján a hortobágyvidéknek öntözése, csatornázás útján, a tiszá legkisebb vízállása mellett is lehetséges.

Hogy szükséges-e? Arról e cikk írója rég megvalgyőződve — s ebeli meggyőződéseit már a télen közrebocsátott cikkeiben (l. „Hortobágy“ érintett száma) kifejezte, pedig még csak előérzetben volt ama bekövetkezett rémitő szárazságnak, melynek szomorú következése az lett, hogy megközelítő és pedig hiteles számítások alapján, csupán a hortobágyi gulyák, ménesek, juh- és sertésnyájokban e nyári aszály által eddig szenvedett veszteségei városunk lakosságának, meghaladja az egy millió forintot.

A már idézett cikkeikben hivatkozván azon — a tiszai gátaknak 1856-dik évben végleges megalkotása, a tiszai árjainak teljes eltartoztatása, az addig négyeszer mértföldeket elborító s a nagy folyamok helyét pótló állandó vízeknek lecsapoltatása s az alföld fölén rónaságain kiterjedt erdőket helyettesítő sás és nádrengeteg rétségeknél elenyészte óta, majdnem minden évben rendszeresen beköszöntő szárazságra abeli aggályomat fejezem ki, hogy jövőre még nagyobb aszályoktól van okunk tartani.

Ezen aggodalom alaposágát a jelen év irtózatosa beigazolta.

Egész tudományos irodalom zsibong hírlapjaink hasábjain, a szárazságot s annak okait illetőleg.

Egyik fél meteorológiai vizsgálatokból indulva okoskodja ki, hogy a tiszaszabályozás természetes következménye a bekövetkezett szárazság.

Másik fél retentő tudományossággal ugyancsak meteorológiai vizsgálatokra hivatkozván, azt akarja elhitetni, hogy a tiszának moesárai csepp levén a tengerben, nádasai egyetlen forgács az amerikai öserdőkhez mérve, egy pipadohányt sem érnek arra nézve, hogy esőt hozzanak a víztől megfosztott alföldre.

En nem megyek ezen vizsgálódásokra. Hanem számba veszem azon kézzel fogható tapasztalatokat, melyek itt a mi alföldünkön, épen a sanyaruan meglátogatott hortobágyvidéken a leghosszabb emberöltő alatt t. i. 1794-től fogva mai napig szereztek.

En nem kérdelem, hogy a Nil vidékén, Hollandia lapályain, vagy az Érie és Ontario tavak környékén, különböző faktorok, — minemű eredményeket hoztak elő, a léghen létező vízpárak esővé tüntetése és lecsapására, — hanem megkérdeztem igen sok gondos és figyelmes öreg gazdát, akik elevenen emlékeznek 40—70 év óta, részint saját tapasztalataik, részint az öregebbek elbeszélései után az évek minőségeire. 1794-dik évben a nádudvari lelkész az annyakönyvből följegyezte, hogy a nagy szárazság miatt egy köböl buza sem termett és a kaszát nem volt mire használni. Ugyanezen év rendkívüli szárazságról tanuskodik a debreczeni bíró Domokos Lajos urnak is 1794. június 15-ről egy külföldi tanulóhoz intézett levele.

De már azon évtől fogva a szintén rendkívül száraz 1816-dik évig, nincs emlékezet különösen mostoha évre a hortobágy vidékén.

1816-tól fogva 1836-dik évig ismét nincs emlékezet rendkívüli szárazságról. Ezután 1841-ik év volt igen forró, de azért a marha megélhetett a hortobágy vidékén. 1836-

tól fogva 1856-ik évig nem volt panasz a hortobágyon legelő dolgában.

Sőt azok, kik mint már akkor utánnézó gazdák a dologra világosan emlékeznek, igazolják, hogy a rendkívüli száraz 1836-dik évben is egész júniusig volt mezeje a barnoknak.

1794-dik év óta tehát 1856-dik évig csupán 4 év volt annyira száraz, melyben a hortobágyvidék el nem tartotta legelő nyájait. Valóban nem nagy szám 62 év alatt.

Míg ellenben 1856-dik év óta pedig — mikorra tudniillik a tiszá véglegesen elgátoltatott, úgyhogy árjai a hortobágyvidék legelőit téiben vagy tavasszal meg nem öntözheték, következő száraz évek voltak.

Mindjárt az 1856-dik év maga nagyon silányan táplálta ki a hortobágyi nyájakat:

Az 1858-ik év már májusban olyannyira leperzselt a legelő téreket, hogy szöcskónél és megperzselt szikfűnél egyebet alig lehetett látni az egész hortobágy mellékén.

1859-dik évben július elejével egészen elapadt a mező. Hasonlóképen elapadt 1861-dik évben, 1862-dik évben pedig már június elején annyira szenvedett a legelő barom, hogy ki csak tehetett, más vidékre hajította el sajátait.

A folyó 1863-dik évben pedig azt hinnők, hogy ne továbbját érte el a szárazság. — Mivel már május elején nem élhetett meg a hortobágyvidéki barom a legkiterjedtebb legelőknél.

S jöllehet ezen év nemcsak épen a hortobágyvidéket sújtotta is rendkívüli szárazsággal, de kiterjedt a tiszá mentén lefele mindarra, hol csak mocsárkiszárazások történtek, sőt kihatott a Bácskára is, — és föllefe Borsod és Zemplénmegyébe, annál fogva az nagyon sokkal tágasabb vidékre terjed, mintsem azt épen tiszavölgyének lehetne neveznünk, — az 1856-dik év óta oly gyakori száraz és mindig szárazabb évek után nem lehet — és nem kell — a még szárazabb, még rémitőbb esztendőktől tartani?

En valóban szükségesnek tartom, hogy féljünk még nagyobb aszályoktól; annál fogva kötelességünknek azt, hogy gondolkozzunk és cselekedjünk azoknak eltávoztására.

Egyetlen egy mód van, hogy a hortobágyvidéki legelők hasonló calamitásoktól jövőre megvédelmeztessek.

Es ezen mód az, hogy akkor, midőn a természet megtagadja jöltevé esőt legelőinkről, ezeket öntözzük meg mesterségesen. Németalföldnek és Lombardiának öntözött rétjei, óriási mérvben igazolják, hogy a réntözés a legnagyobb áldás, amit ember észszel és munkával megteremthet. Mert a legsanyarubb évben is az öntözött rét 4-szer, kövérebb évben 6-szor kaszálható.

Ha már most a múltanilag lehetséges fentebb érintett csatorna létesíttetnék, és pedig oly módon, hogy az, hortobágyvidéki legelőink öntözésére felhasználassék: sohasem kellene fölünk a nagy szárazságtól. Mert ha minden télen és jókor tavasszal legalább két bétig megfektetnénk a vizet legelőinkön, oly mező teremne azokon, melyeket esőtlen nyáron, kellő időben és mértékben megújítandó öntözések mellett, folyvást gazdag virányban lehetne fentartani. S ekkor és csak ekkor lenne a hortobágyvidékből tejjel és mézzel folyó boldog Kanahán.

E vízvezető csatornának munkabavételére sohasem volt kedvezőbb időpont, mint a jelenleg uralgó roppant szárazság s ennek folytán kenyér és munka nélkül maradt százezerekre menő alföldi családokon segélyezés elkerülhetetlen szüksége.

Körülbelül 1800 □ mértföldnyi területén az alföldnek, a vetőmag vissza nem térült. A szárazmarhák, juhok, lovak és sertések $\frac{1}{10}$ része, vagy ellullott az éhség miatt, vagy a tulajdonosok által kényszerűségből, mert sem kinyaralni nem képesek, sem annyival inkább a kiteleltetésre nem is gondolhatnak, potom áron elvesztegettetek. Százezerekre menő családoknak kenyere nincs. De nem levén az alföldön kaszálás, aratás: munkája sincs. Amint az időjárás folyton tartó perzselő hősege riaszt, mármár a tengerihez sincs semmi remény. Hol vesz az alföld kenyere? hol vesz munkát?

Ki ad neki alamizsnaképen? ki ad kölesönképen? Egyesek ily 1800 □ mértföldre terjedő általános nyomorúságon nem segíthetnek.

Ilyenkor az özszzállam egyeteme az, ki segíthet és segíteni köteles.

Ha egy rendkívüli vízáradás, vagy tűzvész, egyes falvakat, városokat elpusztít: könyöradamányok, egyesek és községek részéről és a kormány segedelme előállanak. De az ily részletes bármily nagy inség első szükségait alom elhárítani, ama rémletes inséghez képest, mely az 1800 □

mértföldön duló szárazság által kenyér nélkül maradt miliók élelmezését, a jövő ujig, elkerülhetetlenül a közálam teendőjeül jelölte ki.

Ez ily kiterjedési inségben, valamint részletes adományozás nem segíthet, úgy ajándékhöz szoktatni a munkatehető embereket nem is tanácsos.

E rémitő inség elhárítására valami szükséges és oly nagyszerű munkának haladéktalanul megnyitása kívántatik, amely jövőben előkerülhető hasonló aszálynak is elhárítója legyen. Ily munkát volna most azon vízcsatorna, mely a tiszából indulván a berettyó és körös völgyeit áthatítva a körösbe ömlenék, mely tehát több mint 20 mértföld hosszúságban százezere embernek adna munkát s munka után azok családainak kenyere, — egyszersmind a vízelen alföldnek ivó és itató vizet, hajózható nagy országutat.

Szerencsére ezen csatornának terve, annyira készen van a tiszaszabályozási mérnökségnél, hogy 3—4 hét múlva, az ásó és kapa, az egész vonal hosszában működhetnek.

A magas kormánytól kiküldött biztos, helytartósági Tanácsos Abonyi István ur ónga. megbízásából, a napokban, egy tanácskormány tartatott, a szabolcsi főispáni helytartó Szabó János ur ónsgának elnöksége alatt, az alsószabolcsi tiszaszabályozási társulat elnökei, a Kunság, Hajduság, Debreczen város és alsó Szabolcs több lakosa, és a tiszaszabályozási mérnökség közbejöttével, azon módok felett, mikint lehetne rögtönösen és biztosan segíteni, az alföld irtóztató nyomorán.

Ezen tanácskormány, mint legfőbb enyhítő eszközt ama vízcsatornaátadásnak haladéktalanul megkezdését ajánlá államköltségen.

Ezen vízcsatorna, nem lenne ugyan öntözési csatorna, hanem csupán hajózható vízi út, mivel ennek feleke mélyebben kell, hogy tartassék, mint sem általában öntözésre alkalmazható legyen. Azonban, még ez is már oly roppant előnyt nyújtana a vízszegény alföldnek, amiről egyelőre alig van fogalmunk. Jelesen a legolcsóbb szállítási eszközt azaz hajózást nyitna a tiszá és körös között, épen azon vidékein az országnak, mely közlekedési eszközökben a leghátrább van. Továbbá egy élő folyóvizet teremtene azon vidékre, hol egyetlen forrás sem buzdul fel a föld felszínére. Már csupán ásatás tekintetében, mi mérhetetlen haszon lenne ez azon alföldön, hol a legmélyebb kutak megtagadják immár az enyhítő italt, embartól, baromtól?

Bizonyára hasznosabb lenne az alföldre nézve, ha ezen csatorna egyszersmind réntözésre is alkalmazható lenne. De fájdalom ennek terve csupán hajózársra készült. Az öntözési csatornának tervét holnapok alatt sem lehetne elkészíteni, pedig az alföldi milliók állapota oly rögtöni segélyt igényel, hogy azoknak haladéktalanul munkát kell adni.

Közvetlen a hortobágyvidéki legelő birtokosai, öntözési céljoktól ezuttal elesnek ugyan, midőn a magas kormány ezen munkát végrehajtani fogja, — azonban mivel belátják, hogy ezen az államra nézve oly fontos és hasznos vízi út, annyi millió közvetlen megmentésének forrását képezi, valamint ohajtva várják, hogy mielőbb történnék, úgy bizonyára szívből fognak örülni ezen, ha-hogy a magas kormány legrövidebb idő alatt, az egész vonal hosszában, munkát a veteti ezen hajózható csatornát.

Ezen a magas kormánytól államköltségen felépíttetni reményelt és várt hajózható csatorna, teljes biztosítékot nyújtand arra nézve, hogy az öntözési csatornák is lehetségesek s mintegy kezdőjeül fog szolgálni ezeknek.

Ily réntözési csatornának táplálékaul szolgálhatnának azon nyíri vizek is, melyek most hét árkon vezetnek le a felső-szabolcsi tiszai rétekre, hol csak kárt és kellemetlenséget okoznak, — míg ellenben az alföld szomju legelőire egy derék csatornán levezetve, valóságos áldásnak lennének forrásaivá.

Bizonyos dolog, hogy réntözésre fordítandó csatornát államköltségen az újabb országokban sehol sem készítették. — Valamint saját erején trágázza szüntja stb. földjeit mindenki, úgy az öntöző vízzel javítást, hasznosítást nem kívánhatja senki az összállamtól. Azt saját költségein kell eszközölnie.

Mivel már egyes birtokos, vagy kisebb vidék, magának külön csatornát nem képes alkotni, hanem nagyterjedelmű vidéket kell átfolytani azon csatornának, mely egy bizonyos vízforrástól vezéreltetve, másik lentebbi befogadó folyamba bocsátassók; természetes, hogy ily csatornának létesítése, csak nagy kiterjedési vidék közös birtokosainak egyesülése és közköltsege útján eszközölhető.

Nálunk ily egyesülés immár a tiszaszabályozási társulatokban létezik. Sőt ezen társulatoknak alapszerződés-

DEBRECZENI HIRMONDÓ.

sében is befoglaltatik, — ha nem világosan kimondva, — mindenesetre elvileg a rétöntözés célja.

Ha már ez évben is azt tapasztaljuk, hogy a hortobágyi rémitő szárazság csupán Debreczen város lakosainak, barmaiban több mint egymillió forint veszteséget okozott, — nem önként fordul-e elménk azon kérdésre, hogy vajjon egy millió forintba kerülne-e aránylagos részünk azon csatornából, — mely jövőre nemcsak hasonló csapásoktól mentene meg minket, de bizonyos biztos alapját vetné meg baromtenyésztőinknek s ezen csálhatatlanul alapuló vagyonsodásunknak s általános jólétünknek!

Ha a múlt év tavaszán azt mondta volna valami proféta, hogy 1863. évben, ily rémitő csapás éri Debreczent, hácsak csatornát nem létesít; egyszersmind biztosított volna minket, hogy ha az 1863-dik évben éhség miatt elveszendő, vagy értékben elbecstelenülő barmainkat, azon értékig, amennyit eddigelő azokban vesztettünk, — nekik általadjuk, azon esetben a folyó 1863. évi február hóra általa készítenő csatornával megöntözi hortobágyvidékeinket: — szépen kineveltük volna ötszemen adtunk volna a csatornázásra csak egy boczi fiut sem.

De most kérдем, ha hogy az elvesztett összeget isten valami csodája visszaadná kezünkbe, — s előállana biztos ember, ki a célszerű csatornát elkészítse, — vajjon megtagadnánk-e tőle ez összeget? s vajjon megtagadnánk-e azt mindazok, akik a hortobágyvidéki hason nyomorúságban sinlenek? a szabolicsiak, Hajdúság, Kunság?

Bizonyára nehéz nagyobb tőkét fektetni oly vállalatba, melynek sem szükségéről nem vagyunk meggyőződve, sem kivihetőségéről és hasznosságáról tapasztalással nem bírnak.

Valamint általában szegényebbek is vagyunk, sem hogy tőkénk nevezetesebb részét oly vállalatba fektessük, amelyben sok mással részkelni kell s mely után nem tehetünk oly számítást, mint amihez szokva vagyunk, például: megveszünk egypár rugott borjut 50 frton, kiteleljük és nyaraljuk kétszer és eladjuk 150 frton.

Pedig úgy lehet, hogy ama másokkal közös vállalatban, még biztosabban megtalálunk azon számítást, mely kívánóságaink megfelel.

Vagy ha bizonyosan tudnók, hogy elvesztünk valamely meghatározott összeget, akkor talán hajlandók lennénk befektetni azt azon vállalatba, — mely azon veszteségjárásból kikerülne. De az emberi természet gyarlóságában fekszik, hogy bizik a szerencsében s nem örömet váltja meg kisebb bizonyos áldozattal, a bár nagyobb de nem bizonyos áldozatot.

Most azonban már lehetetlen be nem látnunk, hogy a hortobágyvidék forgószelek prédájává és fekete saharává lett, min csak a rendszeres öntözés segíthet.

Ha használni kívánjuk ama nagy területeinket, azokat csatornával kell átszelni és a szükséghez képest időnkint vízzel elborítani.

Tehát lehetetlen készen nem lennünk azon áldozatra, hogy még megmaradt tőkénk egy részét oda fordítsuk, mely a többit ne csak megmentse, de az elveszettek is visszaszerzésére képesítse.

Különbben is mai időben már a világ azon állásban van, magyszerű vállalatok létesítése tekintetében, hogy a legközelebb érdeklettek, vállalkozók által végeztethetik, és tartathatják fen a legnagyobb műveket, anélkül, hogy magok egyetlen egy fillér készpénzzel hozzájáruljanak. Csupán, hogy évenként, az élvezendő haszon utána fizessenek állandó és arányos jövedelmet a vállalkozóknak.

Merem állítani, hogy az alsó-szabolicsi tiszsa szabályozási társulat, akar magában, akar több társulattal szövetekezve, azon egyedül igazságos alapon, hogy minden birtokos a valóban nyerendő haszon arányában teljesítse az évi fizetéseket, — fog találkozni oly milliommokkal rendelkező vállalkozókra, kik a hortobágyvidék öntözését rájuk mindenesetre nyereséges, de a birtokosokra nézve is felette hasznos és így megállható feltételek alatt rövid idő alatt létesítenék és folytonosan fentartanák.

Előbb, mint hinnők, ily vállalkozás más és nemannyira sujtolt vidéken belevágyó ásóját kapóját, az öntöző csatornába. Szegény és visszafóthatalatlan kár lenne reánk tiszsa-hortobágyvidékiekre, ha nem tudnánk segíteni mi is ekép magunkon hasonló vállalkozók útján, midőn a segély nálunk már nem csupán a hasznot, de a megélhetést feltételezi.

A kezdeményezés e téren, csálhatatlanul Debreczenről illeti, kinek vajmi nagyon sok jutott az olyan ártérből, melyeket csak igen ritka évben futott s azáltal boldogított a tiszsa vize, — most pedig a rémitő aszálynak lett martaléka.

Lehetetlen nem hinni, hogy csatlakozni fognak hozzá a hasonló aszályban sinló hajduk, szabolicsiak és kunok s részben a hevesiek is.

S ha hogy ama roppant területek birtokosai egyesült erővel fogják követelni, miszerint a tiszaszabályozási társulat igazgatósága, működését oda irányozza, hogy létesíttessék a szabályozásnak azon célja, mely az alapszerződés 7-dik pontjának utósó passzusában bentfoglaltatik: azon esetben biztosak lehetünk abban, hogy a tiszaszabályozási társulat, melynek kobeében annyi nagy vagyoni és értelemi erők viszik a zászlót, föl fogja találni azon eszközöket, amelyek által egy a jelen mint a jövő nemzedék megőrzésére nélkül, a szükség által kiáltólag parancsolt és jövő megmaradásunkra nézve elkerülhetetlen öntözési csatornák elkészíttessenek.

** Mai számunkhoz van mellékelve a debreczeni szünügyegylet választmányának felhívása, melynek tárgyat mint hazai érdekű fontos ügyet, ajánljuk a tisztelt olvasóközönség figyelmébe.

— A helyét hitvallásnak mult vasárnap tartott egyházi ülése alkalmával, méltóságos Sombory Imre ur az egyházi főgondnokságról leköszönt; élemedett korát adván visszalépése okául. Mily sajnálattal vette a gyűlés, főgondnok ur lemondási nyilatkozatát: leghivebben fejezi ki azon körülmény, melyszerint még aznap délután küldöttség ment az egyházi ülésből házához, ő méltóságát kérvén, hogy az általa oly sok évig diszesen viselt egyházi hivatal továbbra is viselni méltóztassék. — Ugyan ily kérelemmel járultak másnap a főiskolai tanárkar s a főisk. gazdasági bizottmány tagjai. Erre vonatkozó választát ő mlga levélben benyújtá, mely is a mai ülés alkalmával olvastatik föl.

** Nemrég említve volt lapunkban, hogy a városi tanács a tüzoltó tanulóifjúság részére, oltógépet készíttete helybeli gépész Sztribernyi Alajosnál. Midőn tudósítónk e gépről emlékezett, azt a pesti gépész Hoffman oltógépe mintájára készültnek állítá. Ez állítás azonban tévedés szüleménye; mert jeles gépészünk Sztribernyinek a kérdéses gép saját találmánya s ha célszerű szerkezete után egylőre ítélnünk szabad; minden e nemben látott oltógépeket felülmul. Fő előnye különösen az, hogy könnyen emelhető s huzható, a földről kormányozható, s a vizet teljesen kiszivattyuzhatni belőle. A városház udvarán még mindig szemlélhető a Hoffmanféle gép társaságában, melyet mind célszerűség, mind csin tekintetében felülmul. Ára csak 400 frt, míg a Hoffmanféle 700 frtba került, mely utóbbi, négy tűznél alkalmaztatván, mind a négy izben elromlott. Tárgyrokonság nyomán megenlítjük még, azon — szintén Sztribernyi Alajos által készült szivattyus kutat, melyet közelebb nagyujtaczán Báthory Sándor urnak udvarán készíte. E kutnak egyik jeles tulajdonsága, hogy a legcsekélyebb nyomásra, azonnal bőven zudul a viz belőle ki. A kut csatornájára két cső alkalmazható, melynek egyike a zuhanýfordóhoz, másik az udvar és kert belocsolásához s a háztető megöntözésére szolgál. Ára az egész kutnak 140 frtba jött, mi, ha többszerű használatát tekintjük: csekély árnak mondható. — Mint értesülünk, Nagyvárad tanácsa közelebb városi gépészül hívta meg 1200 frt. évi fizetés ajánlása mellett. Nagyon sajnálnók, ha ily jeles gépészről foszthatnák városunk meg.

— Folyó hó 6-kán este, a rövid ideig tartó lanya eső után annyira megláhvósodott az idő, hogy a hévmérő higánya este 10 órakor 11 fokra szállott alá.

** Egyik helybeli polgártársunk panaszkodva jött hozzánk pár nap előtt, hogy már nemcsak a gabna s egyéb élelemnek, de a zöldségnek is szörnyen felment az ára. Oktát annak tulajdonítják, hogy a zöldséges kofák már messze a városon kívül várják rendszeren a zöldséghezó falusiakat s be sem eresztve őket a városba azonnal lefoglalják minden zöldségüket. Ennek pedig elbeszélő meggyőződése szerint azon rossz oldala van, hogy ez üzletben a verseny hiányozván, a kofák tetszés szerinti árt szabhatnak zöldségeiknek. Így történik, hogy egy fözetnyi zöld paszuly, melynek ára más időben 10 — 15 kr volt: jelenleg 50 — 60 kr. Baj, ha így van, de még sem oly nagy, melyen segíteni ne lehetne. Mire valók a rendőrbiztosok és a melléjük rendelt hajduk, kik ha egy szép reggelen a „Gillányi"-nál szemlét tartanak: könnyen elejét vehetik az ily egyed-áruságnak.

— Debreczen város közigazg. tek. Tanácsa, A szala i József városi főjegyző urat a napokban ezüst tubákos pikszissel tisztelte meg.

○ A párisi újból építendő operaháznak az „Ország-talra" és a „Vasárnapi Ujság" által hasznalt tervét jó lesz azoknak megtekinteni, kik jeles hazai építészünk Skalniczky terve szerint épült színházunknak majd küllakja majd belső felosztása ellen tesznek kifogást, vagy épen a nézőtér kicsinyességét emlegetik. A párisi terv, lotudva a czífrázatok és kupolákat, annyira hasonlít a mi színházunkhoz, hogy majdnem Skalniczky tervének nagyobb arányban való másolatának látszik. És a roppant épületben a néző tér 2000 egyévre van számítva, míg a miénk 1500 nézőt képes befogadni; pedig a költségvetés közt nagy a különbség, mert a miénk 160,000 frtból fog mindenestől kiállani, míg a párisi operaház előleges számítás szerint 8,000,000 forintba kerülend.

+ Városunkban 56 úg y kö d ő ú g y v é d van; mind-egyiknek 100 perének kell lenni. hogy megélhessen, — és így évenként 5600 perre van szűlség s ha ennyi per van, (pedig sokkal több van) ugy Debreczen város lakosainak számát 50,000-re téve, majd minden 8-dik lakosnak kell legalább is egy perének lenni. Szomorító dolog, mely-mellé csak az a sovány vigasztalás szegődik tár ul, hogy a perlekedők arányát a nem itt lakók is csökkentik valamennyire. S pedig sok oly per is van, mely csak executión kezdődik.

+ A debreczeni postahivatal még mindig „Debretzi"-i nyom a küldeményekre németnyelven adja ki a vevényeket, ami a nemetül nem értőknek ezen tekintetben kellemetlenséget okoz. Nem lehetne-e azok a többi közt akép segíteni, hogy mindenkinek legalább oly nyelven adassanak ki a vevények, amelyen ért? Azt hisszük, ennyi mindenkét követelhet, mivel másképen nem tudja mit kap a feladott küldeményről, vagy, mit ír alá, midőn a levélhordó, elébe teszi a — receptissét.

** Szörényi Arthur m. szigeti születésű ifju — s az itteni főiskolában rendkívüli joghallgató tegnapelőtt délben, állítólag politikai vétség miatt elfogatván, a cs. k. csendőrből által katonai fogházba kísértetett.

+ A gázvilágításhoz nagyban folynak az elő-készületek, hogy már november elején kiáraszthassa jöte-kony sugárait a sötétben tapogatózókra. Vajjon lesznek-e még akkor is egyének, kik sötétségben maradnak? — Hogy-ne? Hiszen mindig akadnak gyöngé látérzékűek, kik a sötétség rémlakában vakondakint örömet keresnek menedéket; gondoskodott a bölcs természet jó körmökkel ellá-tott huhu madarak felől is, melyek a sötétben hamarabb prédára találnak mint világosan.

— A napokban, valaki a helybeli vasuti indóháznál egy Wertheim-szekerénykulcsot vesztett el. E kulcs, Nemes Gábor és társa vaskereskedésében tetetett le, hol azt, az illető tulajdonos bármikor átveheti.

** A mult hét folyamában a napszámosok munkadíja étellel 40—44 kr. — Saját kenyérükön 75—80 kr. volt.

** Piaczunkon a mult héten a barack és körté 5 krjával, a pándi meggy pedig 8 krjával kelt itczénkint.

Segély, a szükségben.

A mostoha időjárás folytán inséggel küzdő magyarországi lakosok szomorú sorsa iránt nemcsak a hatóságoknál s a haza szerencsésebb vidékein, hanem a szomszéd tartományokban is élénk részvét jelével találkozunk. Azonkivül, hogy a baj elhárítása iránt országos tárgyalások vannak folyamatban: Bécsben a császár születése napján aug. 18-kán nagy népnépnep fog rendeztetni, hogy a tiszta jövedelem fele része a magyar alföldi nyomor enyhítésére fordíttassék.

Szeptember 13-án a bécsi dalárda ugyane célra fog Posonyban az ottani dalárdával egyesülten dalestélyt rendezni.

A magyar nemzeti színház hason célra rendezett előadása 800 frt tiszta jövedelmet hajtott.

Barber és társa budapesti gőzmalom-tulajdonosok, szükségét szenvedő családok segélyezésére 2000 frtot tettek le az országos hatóságnál.

Az aradmegyei báró Neveryféle gyulavarsándi uradalom bérlői, szűkölködő vidékbeli lakosok közt több száz köböl gabonát osztottak ki.

Wodianer Albert nagy birtokos pedig, addig míg a nyomor sujtotta családok sorsa biztosítása iránt kielégítőleg lesz gondoskodva: hetenkint 100 kenyeret fog a szűkölködőknek kiosztani.

A krajnai gazdasági egyesület ajánlatot tett a minsteriumnál, tenne kérdést a magyarországi hatóságoknál, kivihető lenne-e a pohánkának vidékünkön még a nyár folyamában természetse, melynek termése emberi tápszerűl s szalmája barmok teleltetésére alkalmas; igenlő esetben szives közszeggel ajánlkozván bizonyos mennyiség szállítása iránt a gondoskodást magára vállalni.

Szóval az érdekeltség szomorú helyzetünk iránt naponkint növekedik — s ha mi magunk is társadalmi uton mindent elkövetünk, hogy célszerű intézkedések által a bajnak eleje vétsessék, isten engedelmevel bizton remélhetjük, hogy elpusztult vidékünk legnyomorultabb viskójába sem fog a sápadt rémalak az éh halál bekopogtatni.

Midőn ezen lelkes egyének és testületek részvétteljes eljárását áldáskívánásunkkal kísérve lakostársunk tudomására juttatjuk, oly esemény fölemlítésével rekesztjük be ezen vigasztoljes hírek rovatát, mely fényesen igazolja, hogy anyagi irányu korunkban is lehet alkalmunk a pátriárkai erény tündöklő példáján gyönyörködni.

Mint a kolozsvári közlöny legutóbbi számának újdonsági rovatából értesültünk m. frátai ref. lelkes tiszteletes Tinta Sámuel ur oly tartalmu levelet intézett Kolozsvárt lakó testvérehez, hogy bárha ő szerény jövedelméből tizenegy tagból álló családot élelmez is, midtán 1849. évben ő is a hujdosók kenyerét ette s tudja mely emelőleg hat az elhagyatottakra a könyörteljes részvét: elhatározta egyik szobájában a magyar alföld egy 6 tagból álló elpusztult családjának oly ígért mellett vendégszerető menedéket ajánlani, hogy élelmezésükről mostantól fogva jövő évi aprilhó végeig gondoskodik s ha szükséges egypár darab igavonó marhájának kiteleltetésére csekély takarmány készletéből részt juttatand. A megkeresett testvér, ki a tiszavidéken ismerős, már irt is Karczagra s így egy család megélhetése biztosítva van.

Áldja meg az ég ezen Krisztus urunk tanait nemcsak a szószékéről hirdető hanem tettekben is követő derék lelkesít, ki az evangeliomi szeretet ily önzéstelen nyilvánításával magát az üdvözítő méltó tanítványának bizonyítja.

Bár lenne követésre e magasztos példa széles e haza szerencsésebb körülményeknek örvendő minden vidéken: ugy nem lehetne okunk százezrek sötét jövője felet aggódni.

VIDÉK.

* A szabolicsmegyei lakarékpenztár megalkulása végett, f. hó 20-kán Nagykállóban a kaszinó termeiben tartandó alakító-gyűlésre a részvényesek tisztelettel meghivatnak.

— Bősörmény határán a mult hó 21-kén dult jég-zápor a becslési munkálatok szerint 5239 holdnyi öszi és tavaszi vetéstáblákat semmisített meg. A bősörményi határ megöntözésére, zilipépitést is terveznek. A tiszából Selypesnél fogják vezetni. Adja az ég, hogy e terv mielőbb valósuljon.

* A szárazság nyomasztó súlyát, a kiskunok is felette éri s bár ott buza és rozs meglehetősen lesz, mindazáltal nem csekély aggodalommal néznek a gazdák a jövő tél elé, mert a legelők kopárak s ily időjárás mellett barmaidnak takarmányt nem készíthetnek.

— B. Kereszturban mult hó 28-kán tűz ütött ki, 14 ház lón a lángok martaléka.

— Mihályfalváról írják nekünk, hogy ott, egy — házasági viszony miatt életunt földműves, mult hó 26-kára viradóra az erdőben felakasztotta magát. Oly fát választotta magának ki, melyen az ágak közt ülve s a kötelet a fához erősítve hurkot vete nyakára s hogy magától minden szabadulási lehetőséget elzárjon: nyakravalójával előbb két kezefejét háromszor körültekerve, két görcsre kötötte fogával s úgy veté le magát. Mikorra felfedezték holtétét már élettelen tetem volt. Özvegyet öt árvtát s élemedett öreg apát hagyott a boldogtalan hátra.

— Szintén mihályfalvi levelezőnk írja, hogy f. hó 1-jén városukba s a környékbeli helységekre lovas katonaság szállósoltatott be teleléz végett. A széra ára már is felette nagy; közönséges szekér széna 25 frt.

— A magyar földhitelbank július 1-ső napján megkezdte működését. Mint a hírlapokból értesülünk: Debreczenben külön bizottmány fog alakítani.

○ A szepesség egyik legszorgalmasabb népét nagy csapás érte. Igló város június 30-kán egy magánháznál kiütött tüzvész folytán csaknem egészen elhamvadott. A tűz terjedése oly gyors volt, hogy megmenteni mitsen lehetett. Cseréppel és palakövel fedett nagy házak, kerületi és városház, rom. cath. templom tornyastól s iskola, lángok martalékává lőnek. — Kétszeresen nagy szerencsétlenség, hogy ezen hazaszerte közbecsülésben álló derék város épen oly időszakban látogatott ily nagyszerű csapástól, midőn a nyomorral küzdő alföld testvéries részvéte nyilvánításánál többlet, legjobb akarat mellett is alig fog adózhatni.

* A mult hó folytán hg. Esterháznak Rába-Szentmihály, Kéthely, Alsó-Szentlászló, Fraknó, Lajtafalva, Czimfalva, Fekete-Bátor, Alsó- és Felső-Szemere, Csörnyeföld, Kislapos, Kuffej, Mákonyfa, Csente, Völgyfalu, Szentersébet, Kutas, Kerka-Ujfalu, Német-Ujfalu és Mohi helységeibe kötött barátságos egyezség a földes ur és urbéresek közt.

Történelmi emlékek,

Debreczen multjából.

I. Debreczen város nyomoruságos állapotjának előbeszélése, anno 1685 et. 86.*)

I. N. D.

Eleitől fogva sok hadi támadásoknak és ezeken a részekben gyakorta uralkodó s ezen Hazát rettenetesképpen pusztító külömbkülömbféle Barbarus népeknek torkába, és praedálásokra kitétetett Debreczen városunk, mindenkor mennyi sok nyomoruságokat szenvedett, azoknak leírására a penna, és előszámolására az elme elégtelen; véghetetlen sok gonoszink között pedig, csak a közelebb elmult egynéhány esztendőktől fogva a Törököknek esztendőnként való adózásán, a Rébelliseknek sanyargatásán és kártételén kívül, miket szenvedett (azokat amennyire a dolog szenvedé) ezen mostani országgyűlés s megvívása alkalmosságával az nemes országnak Fő Rendeinek előszámolásai kívántuk, még pedig

1.) A Törököknek elő Felsője ellen való hadakozásának kezdetétől fogva (míglen tudniillik említett elő Felsője győzedelmeskedő fogycerei által ezen Barbarusi kegyetlenység, meggyőzöttetett, az országból kitzettetett és birtokában lévő Várak visszavótottak volna, sok szánu szekereket vágó marhákat és számtalan szánu sok ezer köböl árpát és egyéb életnek nemelt a Törökök táborára majd minden járó marháinknak, és embereinknek vesztésével kényszerítettünk adni.

II.) Meggyőzöttetett ezen Barbarusi erő elő Felsője hadi népének, ezen mi részünkre visszajövén táborára, és a szomszéd végekre is, életet, abrakot, és egyéb szükségekre kívántatottak, adtunk, és vitettünk.

III.) Oly miáltalunk, s maradékunk által is, siralommal említendő 1685 és 86-dik esztendők, melyekben mincként utánna azt a nagy summáját a Portiónak, mely reánk csak egy téli időre erőnk felett vetettett, t. i. 480000 forintokat meg nem fizethettük volna Néhai Méltóságos Gróf és Generális Caraffa Antal elő Excellentiája Szent Jóbnak megvételére, minden hadi Munitiókkal, és erősségekkel felkészítettett egynéhány Regimentekkel Executiora a városra bejövén, Ágyukat és vígyázókat, a kapukra és utczákra rendelvén, az egész Tanácsot, és Electa Communitást a Tanács Házban bérekesztette és ott őriztette, annak utánna a városnak közönséges Adó könyvét magához vette; abból a legnagyobb tehetséges embereket, senkit közüllünk oda nem eresztvén, kijegyzette és felírta, azokra külön külön nagy Summa pénzt, ugymint kire három, kire négy, kire öt vagy hatezer forintokat is tetszése szerint vetett és assig-nált, mely kijegyzéseket, és kiirt Paletájokat az Executiorok kezekben vévén, a Civiseket minden személy válogatás nélkül Executiora fizetésre huzta, és midőn nem fizethettek volna, kegyetlen verés, és hallatlan nagy kinzásoknak ne-

meivel Férfiakat, Aszszonyokat kinzottak, hogy pedig az úton is a kívánt Summa nem teljesíthetett, a fellebb Titulált Generális, más utat módot gondolt ki, jelt adatván, a katonaságot a városból kivitte, kívül a város mellett megállatta, maga a kapu belől egy házban megállván, a hová minden Sénátorokat, Eskütteket hivatván, minden utczákra, mely az előtt 12-ből állott, nyolcz nyolcz ezer forintokat vetett, melyeknek Executiojára, minden utczákban egy egy Compánia Militiát rendelt, és utczánként elosztott, kik zászlókkal és Trombitáknak harsogásával a városra béké-ven, kiki a reá bizott utczákat elfoglalta, a Sénátorokat, és Eskütteket egy Házban árestáltatta, a több Civiseket, minden házból, a hol Férfiak és Gazdák nem találtattak, Aszszonyokat, vagy szolgálkat, egy Házban mint a juhokat a Mészárszékre hányatta, és a kik abban nem fértek, az udvarra rekesztette, és Tafár módgyára megkötöttetvén; kegyetlen verességekkel, kinzásokkal, kinzották ugy annyira, hogy ezen két Executiora idején a szegény nyomorult szenvedőknek és azokat kesergőknek siralmok, kiáltások az utczákban magoknak az Executoroknak bámulására és rajtok való szánakozásra hallatott, senki az utczákban járni nem mert, a kit kin találtak, a többek közzé Executiora hozták, mely kinzásokban vagyis hóhérlásokban Férfiak és Aszszonyok részszerint az Executoroknak kezekben, részszerint annakutánna, mintegy tizenegyen megholtanak, sokan pedig egész életükben is a munkálódásra alkalmatlanokká tétettek. De így is azon Summa készpénzül, ezüst és aranybéli jószágokkal nem tellesíthetett, más módot gondoltak fel, mely által minden gabonájokat, árpájokat, lovakat, barmaidkat, posztajokat, és minden afféle jószágokat elvették, és ilyen módon keservesen kinoztatván a szegény Civisek; minden pénzeket, ezüstököt, borokat, barmaidkat, éleltyeket és egyéb élelmekre szükséges eszközöket, nemcsak a magokét, de a másokét is, a kik akkor időben bátorságnak okáért számosan ide begyűlvén letettek, és valamit találtak mindeneket beadni kényszerítették.

Magok pedig az Executorok a megnevezett és ilyen képpen kicsigázott jóknak, nagyobb és jobb részét magoknak megtartván, csak azt hónapoként fizessük, és bejövén a városra hat egész lovas és harmadfél gyalog Regimentek, akiknek és azokkal való szolgálkatnak, lovaiknak, barmaidnak csak helyet adni mennyivel inkább minden szolgáltyokat tellesíteni, kívülképen anyi főtiszteknek quártélyaira gondot viselni, Strásútknak tízi fával gazdálkodni nem kis gond volt, kiki megítélheti, melyeket mincként minden mások segítsége nélkül kellett tellesitenünk; mindezeket folytul is, mindazáltal az erőnk felett reánk vetett nagy adót, egymás közt elegyengetni kényszerítettvén, sok lakosainkra 30, 40, némelyekre 50, sőt több tartásra való portiók vetődtek, még pedig minden naturaléknak, ugymint abraknak, szénának, életnek, árpának és élelemre valóknak oly drágaságában, hogy egy kassai mérő szerint, az árpának 6, a búzának 9 forint volt az árja, szénát pedig Kállból és más helyekről, hat és nyolcz mértföldnyről fontonként kellett szerezni két, három szekérrel, melyet azelőtt két három forinton meg lehetett szerezni, most 25 forinton és magunk szekereim kellett a városba hordani és midőn már a Tételnek vége felé szénát nem találtunk, a mezőkön elhagyott száraz fűvet (avagy Avart) kellett keresni aratni, és kaszálni, és azt a militia Lovainak hátton behordani kényszerítettünk.

De ezen nyomoruságos naturaléknak is tartásával a reánk vetett Summát fel nem érven, még fenn maradtak minden Hónapra fizetésre tízennyolcezer forintok, melyet is készpénzül nem fizethetvén, minden Házi gazdáknak pintzajét megvívagván, és a hol hirt találtak, belső lakosoknak, s külsőknek személy válogatás nélkül boraik elpesezteltettek, annakutánna részszerint más helyekre vitetvén eladattattak, nagyobb részét pedig a város csapszékeim elmérettettek, ugy mindazonáltal, hogy a csapszékekre Tiszte rendeltettek, és azok szedték az árját, és így mind a kívül, mind a belől elárult boroknak az árját a katonaság őrgebitette, hogy sokak a lakosok közzél a reájok vetett terhes adózást nem szenvedhetvén, télviznek idején Házo-akat s minden jószágokat elhagyván, csak feleségeknek s gyermekeiknek kezeket fogván elűtöttanak, és magoknak menedék helyet keresni kényszerítettettek, kiknek ide haza maradt jószágok felpraedáltattak, Házaik elrontatván. tízi fának fordítottattak, akik megmaradtak, azoknak kellett a reájok vetett nagy terhet hordozni, tellesíteni, és ilyen módon ezeknek elmenetelekkel az itthon maradt nyomorultak nyomoruságához megannyi nyomoruság adódott. És jóllehet a katonaság a lakosoknak elmeneteleket észrevé-ven, mindenki a maga gazdáját mint rabot ugy őrzötték, de mégsem őrizhették meg, mert titkon elszökdeceltek, és magokat s gyermekeiket, a veszedelemtől megtartották. Ily sok és nagy nyomorusággal a Telet kilnuzván, a megnevezett 60 ezer forintot 7 hónapok alatt kipótolták, melynek a Commissariatusságnak Computussa szerint 3 forintjával négyszáz huszezer forintokra, a naturaléknak

volóra avagy értéke szerint 6 forintjával számlálván nyolczszáz negyvenezer forintokra, a fellebb esztendőbeli kilencszáz hatvanezer forintokat ezekhez hozzáadván, tizen-nyolczszáz ezer forintokra, ha pedig azokat, a naturalékat is, melyek anyai Regimenteknek adattak, hozzátesztük, az elszaladottaknak szolgáltyokat, elprédált jószágokat, elrontott házo-akat, épületyeket, a Tiszteknak adott sok fizetésekkel vagy más szín alatt kitekert discretiokkal összevettyük a militia által tett alkalmosságokat, Excessusokat, kártételeket, tolvajságokat, megöltetéseket, gyujtogatásokat és mindeneket valójában szoros becstü szerint gondolóra vesszük, mindeneknek igaz itéletek szerint, kártételekkel, fizetésekkel edgyütt, két Milliónak Summáját felyül haladgyák.

KÖZÜGYEK.

□ Komárommegyében Ghyczy Kálmán, Sárközy József, Balogh Ferencz, Milkovics Zsigmond és Amtmán Jenő tisztelt hazánkiai, alföldünk inséggel küzdő lakosai felségélyezésére „ideiglenes segélyegylet”-et szándékoznak alapítani, melynek alapszabályai az engedélykérő felirattal már fel is terjesztettek felsőbb helyre. Az alapítógyűlés f. hó 15-re van tervezve.

□ Az érmelléki borásztársulat közgyűlésének megtartása f. évi szeptember hóra tervezetik.

A debreczeni kereskedelmi s iparkamara felterjesztése az alföldön uralgó szárazságokozta bajok enyhítése tárgyában.

342.
1863.

Nagyméltóságú magyar királyi Helytartótanács!

A hozzánk beérkezett értesítésekből, de saját tudomásunkból is azon meggyőződésben vagyunk, hogy az ezen kereskedelmi s iparkamara kerületéhez tartozó megyékben a földbirtokos osztálynál még meglevő természetmennyiség feltűnő csekélysége a közelebbi éveken szűktermésnek, leginkább pedig annak tulajdonítható, hogy a különben is nagyrészen adóssággal terhelt földbirtokosokra évről-évre súlyosan nehezede közterhek teljesíthetése végett kénytelen az olesó kölesönre szert nem tehető természet gazda természetmennyét ugy ahogy veszik, idő előtt eladni s csak annyit tartani meg, mennyivel szigorú számítással ujig beéri, — s minthogy — daczára a mult évi igen szűk esztendőnek — a természet gazdák kevés kivétellel — égető szükségéikről szorítottva — feleslegüket — szűk esztendő után kedvező aratás reményében — már a mult ősszel, vagy idei kora tavaszszal, csekély áron eladogatták, most már a mult őszi s idei tavaszi folytonosan száraz időjárás következtében, nemcsak természetmenny s takarmányhiányra, hanem nagy pénzszükségre is jutottak, — mely leverő helyzetet még nyomasztóbbá tette az, hogy több vidéken, hol az idei aratásra még május hó végén némi remény mutatkozott, a mult június hónapban dér, fagy után bekövetkezett zivataros jéges romboló leve a természet, majd más vidékeken számtalan fajú rovarok sokasága pusztítja a mezei s kerti veteményeket, gyümölcsfákat, a mind e mai napig uralgó szikkasztó szárazság miatt pedig még a póttakarmányra sincs kilátás, sőt a kukorica s kolompértermés is immár pusztulásnak indult; — mindezeknek belátható szomorú következtése nem más, mint hogy a sujtolt alföld lakossága, — mely lábas jószágai egy részétől takarmányhiány és némely helyeken most is dúló keleti marhavész miatt már eddig is megfosztatott — inségnak s elszegényedésnek néz elibe és ha a magánvaló segítségre alkalmas ut nem nyitattik, éveken keresztül adójának fizetésére s a közterhek teljesítésére képtelenné válik.

Annál aggasztóbb pedig ezen szerencsétlen helyzet, mert köztdománu dolog, hogy az alföld kereskedelmének s kézműiparának alapját kizárólag a földmivelés s baromtermesztés képezvén, a természet gazda elszegényedése a már mostani s pangásnak indult kereskedést és kézműipart is tönkretjuttatással tenyegeti s számtalan iparos családót véginségre juttat.

Ezen leverő meggyőződés közepette csak kötelességünket vélnük teljesíteni, amidő: — a vesztélyben levő alföld érdekéből s általa egyszersmind a haza közös érdekéből is az évekig terjedhető keserű következtések orvoslása tekintetéből — alázatos nézetünket — általánosságban — előterjesztjük.

Nem kételkedhetünk ugyan, hogy számosan lesznek boldogabb vidékeken lakó — a nemzetgazdászatot szivőkön viselő s szomorú helyzetbe jutott embertársainkon segíteni siető hontiak, s bizonyára alakulni fognak Komárommegye több lelkes fiának kezdeményezését követve segélyező társulatok: — a központi s vidéki gazdasági egyletek is mindent el fognak követni, hogy útmutatásaikkal s közbenjárásaikkal jótékony befolyással legyenek: azonban be kell vallanunk, hogy a már beállott nagy bajnak országos érdekből enyhítésére s e tekintetben a gyors intézkedésre leginkább a közpénzügyi forrásokat kezelő s azzal rendelkező kormány van — és pedig nem csekély áldozattal mellett — hivatva.

Mely rendkívüli körülményhez mérve, rendkívüli segítő eszközök lennének — alázatos nézeteink szerint — az állam részéről a következők:

1. A sujtolt földekre kivetett adók el- vagy leengedése.
2. A szerencsétlen vidékeken lakó s részben földműnkával is foglalkozó kézműiparos osztályra rótt jövedelmi adó 3. s 4-dik részletének elengedése.

*) Tudván, hogy városunk közönsége érdekel olvasandja Debreczen viszonylagos történetét: idonként több ily érdekes közleményt hozand lapunk. Jelen ezikk, Debreczen város akkori előjárójának az országgyűlésre terjesztett panaszait képezi. Adjuk azt ugy amint leiratott, szó és betűváltoztatás nélkül. Szerk.

3. A munkatehetetlen s már is kenyérben szűkölködő szegényeknek ingyen segélyezése.

4. A bírtok nélküli levő s elmét napról-napra kézi munkájával kereső nagyszámu néposztály részére minél több helyen folytonosan tartó nagyobb-szerű keresetforrások megnyitása, illetőleg az országnak is előnyére szolgáló s mostan fele költségen létesíthető középítkezések megindítása, — milyenek lennének:

a., az alföldi vasuti munkálat,
b., a nagyváradi-kolozsvár-brassói vasut építése, egyelőre ezen évben legalább Nagyváradtól a Királyhágóig, meddig t. i. még nagyobb-szerű földakadályok nincsenek,
c., a tiszaszabályozási munkálat,
d., országutak építése különböző vidéken.

e., a mezei és erdőszeti gazdaság emelése tekintetéből tervezett debreczeni — erdőszeti s földmives iskolával összekötött — országos gazdasági tanintézet helyiségeinek megépítése,

f., a kiapadt hortobágy-folyónak, öntözési szempontból való csatornázása, mert szakértők egyhangú állítása szerint enélkül, a tiszta kiöntésének már megtörtént elzáratása miatt a messze kiterjedő debreczeni és szomszéd községi, mostan kopáron álló legelőföldeken a marhategyesítés jövőjére számítani sem lehet.

5. A földmivelő gazdák pénzhez juthatása végett a községeknek nyújtandó elegendő kölcsön, mely részletes visszafizetések által lenne törlesztendő. A mostani rendkívüli pénzügyi időben annyira életkérdés az olesó kölcsön, hogy enélkül a nemzetgazdaság véghetetlen kárára számtalan földbirtokos s termesztő gazda — kénytelen lenne — sok éven át vissza nem pótolhatólag — még meglévő igás és lábas jószágaitól is, mint a gazdaság egyik legfontosabb tényezőjétől megválni s különben is vetőmag hiányában levén, nem lenne képes mezeti munkáját folytatni.

Kelt Debreczenben 1863. júl. 5.

A debreczeni kereskedelmi és iparkamara nevében

Farkas Ferencz elnök.
Simonffy Imre titkár.

Suwarow különzségel.

A híres orosz fővezér Suwarow egy moszkvai senator fia, régi svéd nemes család sarjadéka volt. Külsője tökéletesen megfelelt jelleme eredetiségének. Őt láb s egy hüvelyk magas termete gyöngye alkatának látszott, de a természet erős izmokkal látta őt el, s folytonos nélkülözésével méginkább megedzette azokat. Betegséget nem ismert, minden fáradságot könnyebben kiállott, mint sokkal erősb alkatuk: öregségében azonban annyira meggyengült, hogy termete, kardjának terhe alatt is megörbült. Ifjúságában sem lehetett valami szép legény. Szája nagy, s arcvonásai-ban sem volt semmi vonzó, de tekintete átható tűzzel teli s kire szeméit veté, alig állotta ki vizsgáló tekintetét. Öltözete egypár rozsz eszima, melynek szárai lefityegtek, fehér kelme nadrág s mellény, zöld öltöny, fején szőr sisak, zöld rojttal szegélyezve; ez öltözék annál feltűnőbb volt, mert térdén és czombján kapott sebei miatti fájdalomban gyakran csak egyik csizmáját húzta föl, másik lábát nadrágostól csak úgy vonszolta maga után, melyet hosszan lecsúngó kardja követett esörömpölve. Sem kocsija, sem lova nem volt, egyetlen inasa szolgálta föl s ha több emberre volt néha szüksége, kozúkokkal pótolta; egy rozsz szekere volt csak, melyet előfogatok húztak utazása közben; ha seregét gyakorlat vagy harcban vezényelte, akármelyik lóra felült, az neki mindegy volt.

A legegyszerűbb szobát szerette s ha butorral telt szobába szállásolták, első gondja volt a fényűzési czikkeket, képeket, tüköröket összeromboltatni, testi szükségét ott végzte, hol az őt találta, mert éji edényt soha nem használt, nem tekinté ő ezira-e a szoba vagy egyszerű, az őt nem gátolta semmiben. Különben ha serege szabadban szállásolt, ő sem szállott házba, megelégedett kis sátorával, hol a legnagyobb hidegben tölté az éjeket. — Ha a városban volt seregével, gyakran látta őt az ablaknál állani minden mez nélkül, nyáron pedig legelőre a legnépesebb utcákon ruha nélkül, csizmáját is csak azért húzta föl, mert azon volt sarkantyúja. Kivált öregebb korában a világot nem nézett volna tükörbe s ha némelykor az előtt elhaladni kellett, befogta szemét, a legnevetéseseb ugrásokkal szaladt a szobában keresztül, miközben öreg majomként vágta az arcfintorlatokat; mint mondják, öregségére nem akarta magát emlékeztetni s hogy azt mások előtt is eltitkolja, gyakran az előtte álló székeken s asztalokon ifjú erővel szökött keresztül.

Orosz, lengyel, német, olasz, görög, török, tatár s különösen francia nyelven tökéletesen beszélt, lakonismusi nevezetesk voltak. — Vitézsége a kegyetlenkedéssel volt határos; maga szája vallomása szerint az ő taktikája nem áll egyébből, mint „előre s vágd.” A seregnél úgy élt mint köz kozák, az udvarnál mint egy vén scytha s majd soha nem lakott egyébutt, mint saját szekere, melyben az udvarhoz jött. Esti 6 órakor lefeküdt, 2 órakor reggel felkelt, hideg vízbe ugrott s néhány veder jéghideg vízzel leönteté magát; 8 órakor ebédel, reggelije s vacsorája pálinka s néhány katonás elédélből állott; reszkettet, kit ebédre hívott. Étkezés alatt sokszor egyik segédje fölkel, hozzálépett s megtilta hogy többet egyék. „Ki parancsára?” kérdezé. „Tábornagy Suwarow parancsára” válaszolt a segéd; rögtön fölkel helyéről mondván: „annak engedelmesskedni kell.” Nem ritkán maga nevében adatot magának parancsot, sétálni menni, vagy más valamit csinálni. Egy katonát pálczával vert egy-

kor, valamely szolgálat mulasztásért; hadsegédje rákiált: „Suwarow tábornagy azt parancsolá, hogy a haragtól ne ragadtassuk fel magunkat.” „No ha ő parancsolta, engedelmeskedem,” s megszünt a verekedéstől.

Oly hadgyakorlatot, melyben hátrálás jött volna elő, sohasem tartott, mert ily helyzetbe ő sohasem jöhet — mondá. — A szuronytal támadásban maga gyakorlá katonáit, három fajta volt e támadásnak „roham a lengyelekre” erre egy szurony dőfés következett; „roham a poroszokra” erre már két szurás kellett; „roham az átkozott francziákra,” már erre a katonának nemcsak két szuronydőfést kellett tenni, hanem harmadikat a földbe, s ott a szuronyt is megforgatni. Átalában a francziák ellen oly nagy volt haragja és gyűlölsége, hogy gyakran a czárnóhoz irt jelentéseit s szókkal reszkette be: „anyám, parancsolj, hogy a francziákra menjek.” — Gyakran egyetlen ingben nyargalozott egy rozsz kozák lovon a táborban s reggel jókor dobolás helyett kiállott sátra elé s háromszor kukorikolt nagy hangon; ez volt a jel a táborban a fölkelésre, néha indulásra, gyakran csatára is. — Néha még a főváros utcáin is lehető őt látni szaladva, ugrálva s követve nagy gyermekesport által, kiknek almákat dobált, hogy azokon czivódjanak, miközben kiabálá: „én vagyok Suwarow, én vagyok Suwarow.” Ugyanazon pillanatban fogait vicorgatá iszonyu haragjában, nevetett, kaczagott s arezát fintorgatta, bögött s jajveszékelt mint egy vénasszony (különös kedvtelés). Nem ritkán a katonai kórházakba is el látogatott s kiverte onnan a betegeket, mondván: „Suwarow katonáinak nem szabad betegeknél lenni.”

Ismervén Katalin, Suwarow kitüntetés utáni vágyait, Varsó bevételé után tábornagnak nevezé ki s egy ahhoz illő egyenruhát küldött neki, mely az akkori szokás szerint arany himzessel volt rakva; meglátván ez öltönyt Suwarow, összecsapta kezét mondván: „oh édes Istenem, tábornagi öltöny! minő nehéz, minő súlyos,” később magára öltvén azt, a czárnónél tisztelgett: „felséged oly kegyes s én oly vén vagyok, az egyenruha, melyet küldött oly nehéz s én oly gyöngye vagyok; adna isten erőt, hogy azt viselhessem.”

Vakbuzgó volt, semmi alkalmat nem mulasztott el, hogy ne imádkozzék s ezt katonáitól is követelte; midőn földig hajlott a táborban, lába alatt szokott szélyelnézni, ha vajjon a katonák s tiszték szintén földig hajolnak-e.

Katonái szerették, imádták s leginkább azért voltak iránta oly nagy ragaszkodással, mert a katonák közt azoknak durva szokásait is utánozta; akárhányszor lehetett látni, hogy diszgyenruhában, gyémántos rendjelekkel mellén, ujjával törölte orrát s minden szükségét köztök s szemök láttára végzé. Sokat is elnézett katonáinak, de annál szigorubb volt háboru alkalmával. A törökök ellen vívott egyik lovas csatában egy ezredet meglát, hogy az ezredet hátul kíséri, ahelyett, hogy azt vezetné, „látjátok” így szól közökjához, „magában van azon ezredes, az ellenség mily könnyen elfoghatni; minő gyalázat lenne az; vágjátok le, vágjátok le!” A kozákok neki iramodtak, de az ezredes is meghallá a parancsot, sarkantyuba vevé lovát, élére vágatott ezredének s a törökök sorába vágott.

Midőn az oroszok az osztrákokkal egyesülten a francziák ellen harcoltak a trebia-folyó választá el őket a francziáktól. Suwarow egy osztrák lovasosztályhoz parancsot küldött, hogy a folyamon keljenek által szaz ellenséget üzzék el ottani állásából. Nagyon megátkozott rajta, hogy jódarab idő múlva sines parancsa teljesítve; sarkantyut adván lovának, oda vágat az osztrákokhoz s elégtelenségét nyilvánítá, hogy még most is az innesson parton vannak. „Dereglyéket várnak” volt az osztrák vezénylő tiszt válasza. „Mit! önök dereglyéket várnak? hozzatok mindjárt egy kozák ezredet” szól Suwarow hadsegédéhez. A kozákok csakhamar elérkeztek, az ősz vezér kardot ránt, élére ugrat az ezrednek s vezényel „előre”, átúszik a Trebia, megtámadja az ellent s elüzi állásából; erre egy tisztjéhez fordul s így szól: „lova-goljon ön az osztrákokhoz vissza s tanítsa meg, ez embereket, mint szoktak Oroszországban a folyóvizeken átkelni.”

Katonái morogni kezdtek egy nagy hidegben, hogy sokáig gyakoroltatta őket; erre már csakugyan megharagudott; levetette öltönytét s eldobta azt magától, egy ingben két órával tovább tartá a szokottnál a hadgyakorlatot.

Senki sem siratta talán oly igazán és sokáig II. Katalint, mint Suwarow, Pál czár nem is igen szerette e miatt s el is fogadta lemondását; később azonban szükség levén rá, ismét felszólítá, nem vállalja-e újra szolgálatot. „Öreg vagyok már én, engedelmeskedem felséged engem utazni, ugyis elküldene ismét.” — A dolog ennyiben maradt. Később az angol és osztrák udvarok kijelenték kívánságukat, hogy a sereg élén Suwarowot ohajtanák. A czárhoz hivattatván, lefördelt, mondván: „Isten tartsa meg a fejedelmeiket.” Pal fölemelé őt e szavakkal, „megtartja s azért hívja önt, mint a fejedelmek megtartóját.” Midőn erre a czár a múltani vitéz rendet Suwarow nyakába akasztá, néhány szót mormogott ez, „Mit mond ön?” kérde a czár, „Egy miatyanokot imádkozom” felelé ez „s meddig mondá el?” E szavakig: légyen meg a te akaratod.” — Szolgálatát ismét elfoglalta. A török ellen vívott harcok egyikében golyót kapott testébe, lebukott lováról s a

földön maradt, ezt meglátván serege, futni kezdett; Suwarow felugorván, zsebkendőjével s övével jólroszul beköté sebeit, ügygyelbajjal lovára mászott s a futamodó kozákok után nyargalt; közök érvén, leveté magát lováról, ezt kiáltván: szaladjatok fusssatok, vezéretök innen nem mozdul; azt akarjátok, hogy a törökök lovai tapossák össze? A katonák összenéztek, rendezék magokat s hevesen rohanták meg az ellenséget s visszaüzték azt. Turin támadásakor egy kiáradt folyón kelle keresztülmenni, maga mérte meg a mélységet; a partjára feküdt; „mélyebb egy embernai magasságnál,” mondá, „nem is parancsolom, hogy átúsztassatok; de nem mozdulok innen, míg az egész hadsereg a tulparton nem lesz.” Ötszáz ember belevesztett, de Suwarow czélját érte. — Átalában nem sokat gondolt az ember életével, ezreket áldozott, hogy nagyszerű terveit keresztül vihesse. Egykor 6000 ember vesztéséggel sem tudott győzni s serege már hátrálni kezdett, de azon fenyegetésre, hogy elevenen temeteti el magát a gyalázat helyén, ha ott hagyják, megállapodott az s újra tűzbe vivén katonáit, egyik legvéresebb győzelmet vitta ki. Olaszországból s Sweiczből 1800-ban Oroszországba iszolatservén, május 18-kán halt meg Pétervárott 71 éves korában; egész Oroszország meggyászolá a nagy hadvezért.

Gyengénszurók.

I.

Szerkesztő ur, kérem, tudja, mi az újság? Rettenetesen — szük idő van mostanság! Csak néhány magyarnak a lábszára bővül Pongyola bugyogó ásitó öblötül.

Pénzben, gabonában szegénységet látunk; Felette szükmarku türelem barátunk; Csak néhány magyarnak a lábát a garagysága. Legalább ezt látszik mutatni nadrága.

A kényelemtől is elszakott a testünk, Szegénységnek rongya takaró leplünk; Irigységgel nézzük, hogy némely leventék Bő bugyogójából két nadrágunk telnek.

Előbb fukarkodott a nap, melegével, Később a vetés a nagy hőségétől ég el; Sinlik minden, csak a bugyogónak ráncza A csupa boldogság bőséges tárháza.

Gondolatunk eddig csupán oda tévedt: Száz telen nyeli majd el a küvéret; S ime látjuk, hogy a bugyogónak pokia A bőségszarvának kizsírított tokja.

Mentsen isten, hogy az izléstől vitázzunk, Vagy politikát a nadrágból csináljunk; De kaczagásra csak lehet szabadságunk, Ha atilla alatt, bő bugyogót látunk.

Mert, amint vénasszony hátára a puska, Mint asztalunkra zsír nélkül a galuska, Mint a gölya orra a nagy lapos tálhoz, S hosszú nyaku üveg a róka szájához; —

Mint a víz a tűzhez, lánc az oroszlanhoz, Harezedett lához a puha tollvankos, Amint fa-harangláb szent István tornyához, Mint félhold-czimer nem illet Pest-Budához;

Mint jég a természettel biztató vetésre, Mint a bérezi sas a czinkfogó lépre; Mint hozontos szakáll, fejéjnép arezához, Mint fuvolahangok a czifra pávdhoz;

Mint penészes hordó a szép tiszta borhoz, Csikobőrös kulacs ser-nyelű torokhoz; Mint buszarsarkantyó a teljes fazókra, Mint sárvíváshoz az apró esirke-létrá;

Mint trafik-dohány a dédösi pipába, Mint kéjkertközépre a czigány rongysátra; Mint zarnok lelkehez a nyugalmas álom, Mint veréb a mármár kelő strucztojáson; —

Épen úgy nem illik a magyar testéhez, Hósi jelleméhez, s a kor szelleméhez Bugyogó; — az idő maga is szük lévén. — No de, kinek tetszik, hadd viselje békén!

Kikirikí.

Debreczeni gyalogséták.

III.

Kip... kop!... im megjelentem drága szerkesztő ur! Az igaz, hogy rég nem jártam-keltem a nagyvilágban s amiat gyalogsétám is elmaradt egyidőre a „Hortobágy”-ról; de most itt vagyok a szerződés fejében, markába csapván a szerkesztőnek, ígéretet teszek, hogy legalább két hétben egyszer beköszöntök s mindannyiszor számot adok sáfárságomról. Most pedig szóljunk két heti észleleteim felől. Hová vezessem az engedékeny olvasót? Ki a mezőre, hol kopasz földnél, rémitő aszálynál egyebet alig lát? El képtől maradjunk inkább a város falai közt. Néhány nap előtt, rekkenő délután nagy népáradat vonult a fűvészkert felé. Jó magam céltalan bolgyván idestova, mentem

Folytatása a mellékleten.

Melléklet a „Hortobágy“ 1863-diki 28-dik számához.

a tömeg nyomában csak azon vettem magamat észre, hogy átléptem a fűvészkeret kapuját. Belebb is hatolándottam már, ha egy édes nyájas hang nem kérdezi:

- Van-e jegye kérem?
- Miféle jegy?
- A hangversenyhez!
- Ugy, bizony nincs nekem.
- Tehát tessék váltani, im itt a jegy!
- Köszönöm! — Ezzel átvettem a belépti jegyet s

átadván amint illik a jegynek váltságát, belebb haladtam, hol már szép közönség ült a rekkenő melegben csekély enyhet nyújtó fák lombzengése ágai alatt. No de hűvösben nem mesterség élvezni, (a kinek nem tetszik: ott az erdő!) különben is elfeledtük mi a meleget, nihelyt a hangverseny kezdetét vette. — Miféle hangverseny volt az? kérdik talán némelyek. Az emlékkert javára rendezett hangverseny, mit én csak akkor tudtam meg igazán, mikor onnan távozva, szívem, megányi emlékek kertvé változott át. — A főiskolai tanulóifjúság, — melynek e hangverseny lételetét köszönhettem, — igen szépen megfelelt nemes föladatának s amidőn egyes közreműködők szép tehetségeit bámulók: Ujfalu József ur, a főiskolai tanulóifjúság ének- és zenekarának mestere, ki ez élvezetes hangversenyt dicséretre méltó öszhangzattal vezényelte, folytonosan eszünk ágazatában volt, mit is a hallgatóközönség azáltal igazolt legszebben, hogy a tisztelt ifju művészt többszöri kihívás és tapsban részesíté. Nagy hatást gyakorolt reánk a többi közt Kovács Sándor ur tilinkójátéka, ki az egyszerű hangszere meglepő szépen adta a híres Bihari örökszép „Prímás-magyar“-ját. Illy és Lajos ur Vörösmarty „Élőszobor“ című szép költeményét, Zsutay János ur pedig Arany János „Pázmán lovag“-ját szavalá szép könnyedség és érzéssel. Igen jó vérelevenítőül szolgált a kert fái közt megrekedt s tikkasztó melegben, Bihari Péter ur „humorisztikus felolvasása“, melyet a felolvasó szivességéből, a „Hortobágy“ szerkesztője is jónak látta még amugy melegében a közönség „ujra“ harsogásának eleget tenni s a „tovább és netovább“ eleven elmefuttatást megfuttatni a hasábkon is. Jól tette!

Most pedig azzal az ígérettel zárom be gyalogsétámat, hogy nemskóra ismét bekopogtatok. Addig is jó egészséget!

Rikolti D.

Irodalmi mozzanatok.

— A „győri ének- és zeneegylet“ Bibok Lajos egyleti főjegyző szerkesztése mellett a folyó évre „Bokönyv“-ot ad ki, melyben az egylet teljes névjegyzékét, egyleti pénztár állapotát, bevételeit s kiadásait kivül, az egylet működése, hatása, szóval az egyletet érdeklő minden mozzanattal hiteles leírása, szépirodalmi részében pedig irányezikkek, beszédek és költemények s végül zenemű-melléletek igéretnek. Előfizetési ára e műnek, mely augusztus elején jelenend meg, 1 ft. mi, a „győri közöny“ kiadóhivatalába f. hó 20-ig küldendő be.

— Girókuti P. Ferencz a következő évre „Remény“ című alatt, színezett nagy díszképpel ellátott naptárt szerkesztend. Ki Girókuti-nak sok gyakorlat és ügyességgel szerkesztett dívkönyvet a közelmúlt évből ismeri; örömmel kívüli be mielőbb az azért járó előfizetési pénzt a „kertészgazda ügyvéksége“-hoz, (Pest Józsefstr. 14 sz.) Az előfizetési összeg a „Remény“-re: díszképpel 1 ft 40 kr; anélkül 1 ft; mely augusztus végeig fogadtatik el, azontul a bolti ár (1 ft 50 kr.) állván be. A példányok, gyűjtőknek bérmentve küldetnek meg.

Egyenkint elősorolása

a debreczeni ref. egyház kistemploma és tornya újbólépítésére 1863. május utolsó napjig tett ajánlatok s adományoknak. (A * gal jelölt összegek befizettek, a többi csak megajánlatott.)

(Lásd: 1863. 27. szám.)

Hatvan utszá 4-dik Tized.

Beneze János 2 ft. * 4 ft. — Kun András 5 ft. — Harsányi Imre 2 ft. * 4 ft. — Özv. Jambor Mihályné 60 kr. — Póntek István 6 ft. — Csupó János 6 ft. — Kovács Mihály 2 ft. — Paragó János 4 ft. — Tóth György 5 ft. — Nagy Mihály 2 ft. mig épült évenként. — Kiss András 6 ft. — Kertész Mihály 6 ft. — Sós András 2 ft. — Barak József 5 ft. — Szalai Sándor 2 ft. — Borzas János 20 ft. — Balog Miklós 6000 t. száll. — Csontos József 12 ft. — Vass Mihály 2 ft. * 4 ft. — Özv. Nagy Sándorné 5 ft. — Erdey András 3 ft. — Szabó Ferencz 5 ft. — Parti István 5 ft. — Eesedi János 5 ft. — Tordai Gábor 5 ft. — Özv. Orosz Józsefné 1 ft. * 5 ft. — László András 5 ft. — Szabó János 5 ft. — Vig Gábor 5 ft. * 6 ft. — Orosz Mártonné özv. 1 ft. * — Kovács István 2 ft. — Ménes Sándor 5 ft. — Szilágyi Ferencz 5 ft. — Tokaji Mihály 6 ft. — Földesi János 2 ft. — Ujvári János 6 ft. — Tömösvári Mihály 6 ft. — Boros János 2 ft. — Kovács József 5 ft. — Özv. Vig Józsefné 5 ft. — Erdey József 5 ft. — Özv. Bereczky Istvánné 4 ft. — Horváth Sándor 6 ft. — Vasvári Mihály 5 ft. — Arany Mihály 2 ft. — Bodó Sándor 2 ft. — Özv. Szabó Mihályné 5 ft. — Szabó András 2 ft. — Csáky Gergely 60 ft. — Harsányi András 6 ft. — Özv. Tóth Györgyné 6 ft. — Tóth Péter 5 ft. — Tóth András 5 ft. — Varga Péter 6 ft. — Özv. Vásárhelyi János 5 ft. — Burai János 6 ft. — Tarjányi Ferencz 4 ft. — Özv. Földesi Istvánné 4 ft. — Özv. Nagy János 5 ft. * 10 ft. — Nyiri Mihály 12 ft. — Özv. Ménes Péterné 3 ft. — Özv. Szabó Mihályné 1 ft. — Tóth Mihály

1 ft. — Tömösvári Ferencz 6 ft. — Kerékjártó András 5 ft. — Müller József 1 ft. * Kovács György 12 ft. — ifj. Kovács György 3 ft. — Kovács István 2 ft. — Veress György 3 ft. — Özv. Seres Ferenczné 5 ft. 60 kr. — Özv. Seres Ferencz 1 ft. * 2 ft. — Szabó Mihály 5 ft. — és 5000 t. száll. — Nagy Gábor 5 ft. — Kis Sándor 3 ft. — Luczy István 5 ft. — Özv. Pipó Jánosné 6 ft. — Pipó Ferencz 5 ft. — Pipó Sándor 5 ft. — Boros György 5 ft. — Balogh Lajos 1 ft. * 2 ft. — Balogh Bálint 5 taliga homok évenként mig épül. — Szabó Ferenczné 3 ft. — Szabó János 5 ft. — Özv. Sárkány János 6 ft. — Sárkány Péter 5 ft. — Kis István 1 ft. * 2 ft. — Barta János 1 ft. * 2 ft. — Törös Mihály 2 ft. * 2 ft. — Buray József 6 ft. — Székely Bálint 4 ft. — Kovács György 2 ft. — Oláh Károly 2 ft. — Özv. Orosz Péterné 1 ft. — Kálmán István 5000 t. száll. — Vass István 6 ft. — Kovács Mihály 5 ft. — Boros János 1 ft. * 2 ft. — Özv. Nagy Andrásné 1 ft. — Tóth István 1 ft. — Berkesz Sándor 5 ft. — Molnár András 2 ft. * 4 ft. és 2000 t. száll. — Molnár Mihály 5 ft. — Molnár István 4000 t. száll. — Molnár Mihály 4000 t. száll. — Horvát István 1 ft. — Nagy Mihály 2 ft. — Kiss István 6 ft. — Nagy József 6 ft. — Takács János 5 ft. — Balogh István 2 ft. * 4 ft. — Balogh János 1 ft. * 2 ft. — Toldi József 5 ft. — Nadányi Sándor 10 ft. * Szilágyi János 6 ft. — Szilágyi Mihály 6 ft. — Kiss Gábor 9 ft. — Tömösvári Mihály 9 ft. — Kovács Ferencz 3 ft. — Farkas János 2 ft. * 4 ft. — Nisinczy Lajos 5 ft. — Özv. Ménes Ferenczné 5 ft. — Szücs Sándor 5 ft. — Harsányi István 6 ft. — Kis István 2 ft. — Özv. Szabó Dániel 2 ft. — Kolosi András 40 kr. — Szakál Ferencz 10 ft. — Keeskés György 5 ft. — Keeskés János 5 ft. — Kocsis János 6 ft. — Szigeti József 1 ft. — Vass János 5 ft. — Kiss Imre 2 ft. * 2 ft. — Nagy György 1 ft. — Özv. Török Péterné 1 ft. — Szalontai István 5 ft. — Szalontai Mihály 5 ft. — Szabó Pál 1 ft. — Aszalós András 4 ft. — Gombos István 60 kr. — Némethi János 40 kr. — Molnár Mihály 6 ft. — Ménes Gábor 6 ft. — Özv. Balogh Jánosné 4 ft. — Györfly Ferencz 3 ft. — Ötvös Bálint 21 ft. — Szücs Jánosné 1 ft. — Aszalós István 2 ft.

IPAR, GAZDÁSZAT, KERESKEDELEM.

Terménytár.

Debreczen. Jul. 7. — Tiszta buza 4 ft 80 kr. kétszeres 4 ft — kr. rozs 2 f. 90 kr. — árpa 2 f. 50 kr. zab 2 ft 25 kr. tengeri 5 ft 5 kr. köles 5 ft 40 kr. kása 6 ft 30 kr. 1 máza szalonna 30—32 ft. háj 30—32 ft 1 fnt marhahus 14 kr.

Bihar-Nagybajom. Jul. 4. — Időjárásunk folytonosan száraz, mely miatt tengeri vetésünk kezd elsülni. A takarás foly, de szomoruan; mert a szűk termés miatt nemsol ára végélt éri. — Tegnapai hetivásárunkban az életmentiek ára következőleg állott: tiszta buza 4 ft — kr. kétszeres 5 ft 60 kr. rozs 5 ft — kr. árpa 2 ft 20 kr. zab 2 ft — kr. tengeri 5 ft 20 kr. marhahus fontja 1 kr.

Karczag. Jul. 5. — tiszta buza 4 ft 80 kr. kétszeres 4 ft 40 kr. árpa 5 ft 10 kr. zab 2 ft 50 kr. tengeri 3 ft 40 kr. (Cs.)

Margitta. Jul. 5. — Mai nap tartott hetivásárunkon a piaci áruzzal következőleg keltek: tiszta buza 5 ft 50 kr. kétszeres 5 ft — kr. rozs 2 ft 50 kr. árpa 1 ft 80 kr. zab 1 ft 80 kr. tengeri 2 ft 50 kr. krumpli 1 ft — kr. lenese 5 ft 20 kr. köles-kása 4 ft 80 kr. új bor, öregesebrével 6 ft. ó bor 8 ft. disznószir 40 kr. sor itozéknint 10 kr. pálinka 20 kr. sertéshus fontja 16 kr. marhahus 12 kr. szalonna 25 kr. szappan 30 kr. fagygyugyertya 44 kr. keményfa öle 7 ft. agfa 5 ft. széna 10 fontos részletben 23 kr. szalma 10 kr. középtestű ökör 80 ft. tehén 55 ft. (H.)

Nagykálló. Jul. 5. Buza 5 ft. 60 kr; rozs 2 f. 60 kr; tengeri 2 f. 60 kr; kemény tűzifa öle 11 f; (helybe szállítva) 1 font szalonna 50 kr; krumpli fontja 1 kr; marhahus 15 kr; fagygyugyertya 40 kr; buzaiszt 14 kr; szappan 50 kr; buzadara 10 kr; 1 font szalma (lőnljnak) 2 kr; olaj itezje 40 kr; borsó 40 kr; lenese 8 kr; köleskása 8 kr; gorsli 12 kr; új bor 12 kr. ó bor 20 kr; pálinka 18 kr; riskása 20 kr; paszuly 6 kr; disznószir 40 kr. (H.)

Nagykaroly. Jul. 1. — tiszta buza 5 ft 60 kr, kétszeres 5 ft — kr. rozs 2 ft 90 kr. zab 1 ft 80 kr. tengeri 2 ft 60 kr. marhahus 12 kr. (H.)

Nyiregyháza. Jul. 4. — A beállott roppant hőség és száraz szél a tengeri s egybőlfe tavasztormásra nem igen kedvező; sőt az ősziben is onnyi a kór, hogy annak, amit a gazda már biztosnak hitt: csak fele részére számolhat s ép emiatt piaci üzletünk olónkobb kezd lenni.

Mai hetivásárunkon elkelt: buza 4 ft—4 ft 20 kr. rozs 2 ft 70—80 kr. árpa 2 ft 20—40 kr. zab 2 ft — kr. tengeri 2 ft 70—80 kr. köles 5 ft—5 ft 20 kr. kása 6 ft 20—40 kr. paszuly 5 f 60—80 kr. (K. B.)

Nagyvárad. Jul. 7. — Mai hetivásárunkon következő terményárak jegyzetettek: tiszta buza 4 ft 50—70 kr. kétszeres 5 ft 50—80 kr. rozs 2 ft 40—60 kr. árpa 2 ft 20—40 kr. zab 1 ft 80 kr.—2 ft. tengeri 2 ft 50—60 kr. borsó 6 ft. lenese 6 ft. paszuly 4 ft. kása 6 ft. kolompér 2 ft 20 kr. 1 máza lánghiszt 11 ft. zsemlyehiszt 10 ft. tehérkenyérliszt 8 ft. barnakenyérliszt 6 ft. széna, fuvarral 5 ft. szalma 1 ft 40 kr. 1 öl bikkfa 9 ft. tölgyfa 8 ft. eserfa 10 ft. marhahus fontja 15 kr. öntött gyertya 40 kr. lámpaolaj 58 kr. 1 iteze ó bor 18 kr. új bor 12 kr. pálinka 20 kr.

Pest. Jul. 8. Száraz meleg időnk jár; a vizállás apadóban. Terménypiacunk még mindig pangásban. A galna ára folyton alább száll. Az árpa és zab nem igen keresett; azonban a tengeri a folytonos szárazság miatt becsárában legkisebbé sem vesztett, 2 ft 90 kron ment. Tiszta buza nagy mennyiségben kelt 5 ft 25 kr-ával rozs 2 ft 90 kr-ával. A júliusi gyapjuvásáron összesen 50 ezer máza különfajta gyapju kelt el: egyenyirelt 100—70 frójával; töl és nyári 105 frójával; mig a bór — és timár-gyapjunak ugy a kecske- és közösgyapjunak csekély kelete és ára volt. Az augusztusi gyapjuvásár jövő hó 16-kán veszi kezdetét. — A reepeze ára leebb szállt. A legszebb minőségűért 7 ft 50 kr-át többet nem ígérték.

Szathmár. Jul. 1. Tisztabuza 7 ft. 20 kr. kétszeres 5 ft. 40 kr. árpa 4 ft. 60 kr. zab 5 ft. 80 kr. tengeri 4 ft. 80 kr. kása 1 ft. 40 kr. új kolompér 2 ft. aszalt szilva 8—9 ft.

Székelyhid. Jul. 10. — Párnappal ezéltt adatott el a gr. Stubenbergféle magtárból mintegy 200 mérő káposzta-repeze, mérőnkint, helyben eladva 7 frton; Nagyváradra elszállításal 7 ft 25 krron; mi a pesti piacchoz arányítva, jó eladásnak nevezhető.

Értesítés.

A nagyméltóságú Magyar Királyi Helytartótanács f. évi május 26-kán 38,982. sz. a kelt meghagyása folytán a debreczeni kereskedelmi és iparkamara kerületében települt kereskedők és iparosok értesítetnek, miszerint az 1860-dik évre engedélyezett 6212 ft 01 kr. bevételről a számvévi vizsgálat folytán elfogadott kiadások összege 3497 ft 43 krrban levonván, a 2714 ft 58 krrra menő pénztári maradvány az 1861-dik évi számadás bevételi rovatába átvitetett. Debreczen. 1863. Junius 30.

A kereskedelmi és iparkamara nevében
Farkas Ferencz elnök.
Kerekes József titkár.

Értesítés.

A debreczeni zenedében az 1863-dik tanévet berekesztő közvizsgálatok, következő rendben fognak megtartni;

Julius 50. délelőt, 9 óratól 11-ig, a hegedűiskola mindnégy osztálya. — Fi- és leányövendékek, — d. u. 4 óratól 7-ig, az énekiskola mindhárom osztálya. — Finövendékek.

Julius 31. d. e. 9 óratól 12-ig, a zongora iskola mindhárom osztálya. — Leányövendékek, — d. u. 4 óratól 7-ig az énekiskola mindhárom osztálya. — Leányövendékek.

Kelt a debreczeni zenede kormányzó választmányának 1863. jul. 10-kén tartott üléséből.

Vincze Viktor
egyl. jegyző.

Szerkesztőségi nyiltelevezés.

J. N. R. urnak Szives ajánlatát örömmel vettük. A lapot utnak indítánk.

A „P. L.“ kiadóhivatalához. Még 40 krnyi követelésünk van 10 % engedményezés mellett is.

K. Gy. urnak Nyir-Bátor. A küldött összeget vettük s miután önnek előfizetési ideje még le nem járt: javára jegyeztük be s a lap a vett összegért félévig küldetik. Többire fogadjon szives üdvözlötünket.

„Puszták fia“ című vers nem közölhető. Vannak ugyan benne helyely-közzel egyes jó gondolatok, de egészben véve e költemény a nyilvánosságra hozatalra még koránt sem való.

Székelyhidon. H. Szoboszlón. B. Ujfaluban — azoknak, akiket illet! Minapi levelükint nem veték volna önök? — Vagy talán általában kimondatott, hogy „tudomásul vetetik s a kérelemnek hely nem adatik.“ Nem tudhatjuk, mert a háttirat még nem jött kezünkbe; pedig magunk mbeztartása végett felette hajtanók a bizonyosságot, a közös ügy tekintetéből.

Kiadó: a debreczeni Szinügyegylet.

Felölő szerkesztő: Sárváry Elek.

Kínvutatása	Utazók száma		Utj polgyász gyors és teheraru		Személy szállításért		Személy postyás és teheraru gyorsaru		Összesen	
	1862.	1863.	1862.	1863.	1862.	1863.	1862.	1863.	1862.	1863.
Utazók száma	31,425	446,841	40	79,221	54	3,130	36	146,451	05	228,782
Utj polgyász gyors és teheraru	155,552	1,600,492	72	354,003	44	18,028	02	507,375	52	879,406
Személy szállításért	186,977	2,047,334	12	433,224	98	21,158	38	653,806	57	1,108,189
Személy postyás és teheraru	41,553	456,149	41	109,035	80	5,796	49	135,834	03	250,666
Összesen:	191,157	2,199,339	39	445,697	32	25,840	94	624,877	02	1,096,615
Összesen:	233,010	2,595,488	80	554,933	12	31,637	43	760,711	05	1,347,281

A csász. kir. szabadalm. tiszavideki vasút üzlet-bevételeinek

A cs. kir. tiszavideki vasút Igazgatósága.

1863. Az üzletben lévő vonalok hossza 78 1/2 mérföld
1862. Az üzletben lévő vonalok hossza 78 1/2 mérföld

69. ARJEGYZÉK

az „István“ gőzhegymalom gyártmányairól.

(Debreczenben költségmentesen, késszépítés mellett, osztrák értékben köleszsétség nélkül.)

A. asztali dara nagy szemű	15	frt.	—	kr.
B. ugyanaz apró	15	frt.	—	kr.
C. dara középszerű	13	frt.	—	kr.
0. királyliszt	13	frt.	40	kr.
1. lángliszt	12	frt.	40	kr.
2. montliszt	11	frt.	60	kr.
3. személyliszt	10	frt.	80	kr.
4. fehérkenyerliszt 1-ső rendű	9	frt.	80	kr.

5. ugyanaz	2-dik	7	80	kr.
6. barnakenyerliszt		7	60	kr.
Késszépítés		—	—	—
Rozsliszt 1-ső rendű		8	80	kr.
Rozsliszt 2-dik rendű		5	60	kr.
00. árpakása		15	—	—
0. árpakása		14	—	—
1. árpakása		12	—	—
2. árpakása		10	—	—
3. árpakása		10	—	—
4. árpakása		7	—	—
Árpakászat		4	—	—
Derece		2	—	—
Lábliszt		2	—	—
Korpa		2	—	—
Buzanj		3	—	—

Minden zsákért 1 frt. 5 kr. lefizetendő, E betétet azonban a vevő

viasszakapja, ha a zsákok, az olvitel számított legfeljebb 3 hó alatt, hiba nélkül, bérmentesen viasszaszállítja.

Debreczen 1863. Jun. 22.

Lapunk július—szeptemberi, és július—decemberi folyamára még mindig fizetheti elő, évnegyedre 1 frt 80 kr. fél évre 3 forinttal. Azon tisztelt előfizetőinket pedig, kiknek előfizetése mult hó végével lejárt: annak megnyitására tisztelettel kérjük. — Hirdetmények a lehető legjutányosabb áron közöltetnek, bármily alak és terjedelemben.

A „Hortobágy“ kezelősége.

MENETREND

a tiszavideki vaspályán, 1863-dik év Május 1-jétől kezdve érvényes az 1863-dik nyárinavakra.

I. Kassa és Nagyvárad felé.		II. Arad felé.		III. Kassa és Nagyváradról Pest és Bécs felé.		IV. Aradról Pest és Bécs felé.	
Bécs	7 óra 45 perc, reg.	Bécs	7 óra 45 perc, reg.	Kassa	5 óra 21 perc, reg.	Arad	12 óra 41 perc, dél.
Pest	8 " 25 " " "	Pest	8 " 25 " " "	Forró-Bács	6 " 34 " " "	Csaba	12 " 14 " " "
Czegléd	9 " 27 " " "	Czegléd	9 " 27 " " "	Miskolcz	7 " 52 " " "	Mező-Túr	12 " 12 " " "
Szolnok	10 " 27 " " "	Szolnok	10 " 27 " " "	Tokaj	9 " 35 " " "	Debreczen	12 " 12 " " "
Püsp.-Ladány	1 " 26 " " "	Püsp.-Ladány	1 " 26 " " "	Debreczen	12 " 12 " " "	Püsp.-Ladány	1 " 45 " " "
Debreczen	3 " " " " "	Debreczen	3 " " " " "	Püsp.-Ladány	1 " 45 " " "	Szolnok	4 " 43 " " "
Tokaj	5 " 25 " " "	Tokaj	5 " 25 " " "	Szolnok	5 " 41 " " "	Czegléd	5 " 37 " " "
Tokaj	7 " 24 " " "	Tokaj	7 " 24 " " "	Pest	8 " 37 " " "	Bécs	6 " " " " "
Miskolcz	8 " 33 " " "	Miskolcz	8 " 33 " " "	Nagyvárad	11 " 12 " " "	B.-Ujfalva	12 " 5 " " "
Kassa	9 " 56 " " "	Kassa	9 " 56 " " "	B.-Ujfalva	12 " 5 " " "	Püsp.-Ladány	12 " 5 " " "
Püsp.-Ladány ind.	1 " 53 " " "	Püsp.-Ladány ind.	1 " 53 " " "	Czegléd	5 " 41 " " "	Czegléd	5 " 41 " " "
B.-Ujfalva	2 " 45 " " "	B.-Ujfalva	2 " 45 " " "	Nagyvárad	11 " 12 " " "	Arad	8 " 20 " " "
Nagyvárad	3 " 45 " " "	Nagyvárad	3 " 45 " " "	B.-Ujfalva	12 " 5 " " "	Csaba	11 " 13 " " "

HIRDETMÉNYEK.

A tihanyi Sóstó-

fördőben Konyár mellett, alulirt e folyó július hó 19-kén

ANNA-BÁLT

rendezend, melyre a t. cz. közönség tisztelettel meghívatik.

A t. vendégek kényelméről minden tekintetben gondoskodva lesz, öltözé szobákban (ugy a hölgyek, mint férfiak számára) hiány nem leend. A legízletesb ételek, italok s frissítők a lehető legjutányosb áron és pontossággal szolgáltatnak ki. Melyeknek folytatá a fentebb kijelölt napra, mentül számosabb látogatásért esd — Debreczen. 1863 Jul. 5.

Tornay Ferencz
fördőhaszonbérlet.

H. Búszürmény város tulajdonához tartozó kisebb királyi haszonvételek, boltok s némely magánlakul szolgáló épületek, — a városi közönségnek f. évi Junius 8-rol 133 sz. alatt kelt határozata értelmében, f. év Augustushó 3-dik napján, a városház nagyteremében tartandó nyilvános árverésen a többet igérvénnek e f. évi November 1-sőtől számítandó 5 egymásutánkövetkező évre, — haszonbérbe fognak adatni.

Az árverési feltételek, az árverésen kitűzött határidőig a Jegyzői hivatalnál megtekintethők. Mirel a haszonbérletre kívánók azon megjegyzéssel értesítettnek, hogy a kitűzött napon, előmondó bánatpénzrel, H. Búszürmény város házánál jelenjenek meg. Kelt. H. Búszürmény. 1863. Junius 8.

H. Búszürmény város Tanácsa.

Felkérés.

Debreczenben a piacutczai 2139 számú házra, — mely külső földjével jelenleg 25,000 forintra becsültetett: alulirt, illő kamatra 2200 forintot kér kölcsön, feut érintett ház betáblázása által leendő biztosíték ajánlása mellett.

Bővebben értekezhetni e tárgyban a „Hortobágy“ szerkesztőségénél.

Rakovszky Zsuzsanna.

Árverési hirdetés.

A debreczeni kir. váltótörvényszéknek 1865. évi Jul. hó 6 n. 6205 szám alatt kelt végzése folytán ezenel közhírre tétetik, mikép Gottlieb Vilmos mint felperes részére Eisenbörger Mór mint alperestől 630 ft váltói tartozás s járuléka erejéig lefoglalt ingóságok, nevezetesen, házi-nyilvános árverés útján készpénzszámlát, — Mire a venni kívánók meghívattak. Debreczen. 1863. Julishó 9.

Moosy József.
Váltótörvényszéki kiküldött végrehajtó tag.

Törvényesen kiállított

I g é r v é n y e k

az 1860-diki

cs. k. államkölcsönre,

tőnyeremény 300,000 frt.
melléknyeremény 50,000 frt.

E sorsjegyek ára 1 frt 50 kr. (bélyegdíj 50 kr) E sorsjegyek részletfizetésre is kaphatók Első részlet 10 frt. Herceg Salm első részletfizetése 4 frt. Kapható **Zalsman B.** divatkereskedésében.

Papír szőnyegek

(Tapeten) Bécs legelső papírszőnyeggyárából, tökéletesen rendezett Mintakönyv szerint kiválaszthatók és a **bécsi gyári ár számítása mellett** megrendelhetők

Szepessy Antalnál.

Ugyanott: **napernyők, tegyzők, kalapok, nyakkötők, prágat kesztyűk, női topánok, esztrák, uti esztrák, és más norinbergi és díszárak** a tisztelt közönség figyelmébe ajánlatnak.

Árverési hirdetés.

A debreczeni kir. váltótörvényszéknek 1865. évi maj. hó 21 n. 4825 szám alatt kelt végzése folytán ezenel közhírre tétetik, mikép Nánássy Lajos mint felperes részére Jablonczay Béla László mint alperestől 480 ft váltói tartozás fizetetlen része s járuléka erejéig lefoglalt ingóságok, nevezetesen, 3 hó stb. nevezett alperesnek helybeli kismesterterezai lakásán folyó évi Julishó 21 napján d. e. 9 órakor nyilvános árverés útján készpénzszámlát, — Mire a venni kívánók meghívattak. Debreczen. 1865. Julishó 4.

Moosy József.
Váltótörvényszéki kiküldött végrehajtó tag.

Szőlő-eladás.

Néhai Erdélyi József debreczeni tanár ur hagyatékához tartozó, — Bihar megye Hegyköz-Szentimre községe határában levő — tökéletes művelés alatt álló 14 hold érmelléki szőlő, szép gyümölcsüssel s a szőlőben kies helyen fekvő s gyönyörű, — a szó teljes értelmében regényes kilátású, szilárd anyagokból épült egyemeletes, s erkélylyel díszített urilakkal, mely hat, bobutorozott szobát foglal magában, továbbá szobával ellátott vinezsellakkal; hat lóra való istálló, tágas kocsiszin s az épület alatt levő tágas pince s abban levő 1848 és 54-dik évbeli finom bakatorborokkal; azonkívül alkalmas borház és aszalóval; végre a szőlő nagyságához képest elegendő száretelő edényekkel, kádakkal stb. a szőlő szép reményekkel kecsegtető ideo termésével együtt, az örökösök által, kedvező feltételek mellett, szabad közből eladó.

A venni szándékozók értekezhetnek Hegyköz-Szentimrén községi jegyző Endorffer László urral; Debreczenben pedig Erdélyi Kálmán egyik örökösével, pincuezetán 1714. sz. alatt.

A kertészgazdálkodási ügynökségénél Csanakház 1850. sz. n. gabonamű, kivált buza és árpa, mindennap kerestetik.